

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2013 m. vasario 14 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Ramūno Gadliausko, Stasio Gagio (pranešėjas), Romano Klišausko, Ričardo Piličiausko (kolegijos pirmininkas) ir Arūno Sutkevičiaus, sekretoriaujant Aušrai Dzičkanecienei, dalyvaujant pareiškėjo Kauno apygardos prokuratūros atstovei prokurorei Solveigai Gradzevičienei, atsakovo Lietuvos dziudo federacijos atstovui advokatui Aivarui Raišučiui, trečiojo suinteresuoto asmens Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovui Ramučiiui Prišmantui, trečiojo suinteresuoto asmens Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos atstovui Aleksandrui Ivanovui,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo bylą pagal Kauno apygardos prokuratūros prašymą dėl Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto 2010 m. kovo 24 d. nutarimo dalies atitikties Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo 3 straipsnio 1 ir 5 punktuose įtvirtintiems kūno kultūros ir sporto principams, 4 straipsniui bei konstituciniam proporcingumo principui.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I.

Pareiškėjas Kauno apygardos prokuratūra prašo ištirti, ar Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto 2010 m. kovo 24 d. nutarimo dalis, kuria nuspręsta neleisti Lietuvos dziudo federacijos nariams bei dziudo sportininkams dalyvauti sambo, alyš ir kuraš varžybose, neleisti visų amžiaus grupių Lietuvos dziudo federacijos nacionalinių rinktinių nariams dalyvauti sambo, alyš ar kuraš varžybose iš anksto nesuderinus raštiškai su Lietuvos dziudo federacija, leisti tarifikuotiems sambo grupėse sportininkams dalyvauti dziudo varžybose svečių teisėmis, tačiau neįtraukti jų į Lietuvos rinktines, dziudo sportininkus, sudalyvavusius sambo, alyš ar kuraš varžybose, diskvalifikuoti vieneriems metams, neleidžiant dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose, o nesilaikant minėto sprendimo piktybiškai ir pakartotinai – diskvalifikuoti visam laikui, atitinka Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo (toliau – ir Kūno kultūros ir sporto įstatymas, Įstatymas) 3 straipsnio 1 dalies

1 ir 5 punktuose įtvirtintus kūno kultūros ir sporto principus bei 4 straipsnį, konstitucinį proporcingumo principą.

Pareiškėjo prašymas grindžiamas šiais esminiais argumentais:

1. Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto 2010 m. kovo 24 d. posėdyje (protokolas Nr. 04) buvo priimtas sprendimas, kuriuo nuspręsta: 1) neleisti Lietuvos dziudo federacijos nariams bei dziudo sportininkams dalyvauti sambo, alyš ir kuraš varžybose; 2) neleisti visų amžiaus grupių Lietuvos dziudo federacijos nacionalinių rinktinių nariams dalyvauti sambo, alyš ir kuraš varžybose iš anksto nesuderinus raštiškai su Lietuvos dziudo federacija; 3) leisti tarifikuotiems sambo grupėse sportininkams dalyvauti dziudo varžybose svečių teisėmis, tačiau netraukti jų į Lietuvos rinktines; 4) dziudo sportininkus, sudalyvavusius sambo, alyš ir kuraš varžybose, diskvalifikuoti vieneriems metas, neleidžiant dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose, o nesilaikant minėto sprendimo piktybiškai ar pakartotinai – diskvalifikuoti visam laikui. Pareiškėjo nuomone, šie sprendimai užkerta kelią Lietuvos gyventojams laisvai pasirinkti fizinės veiklos formas ir sporto šakas, t. y. asmenims (gyventojams) be dziudo sporto šakos kartu sportuoti sambo, alyš ir kuraš sporto šakas, bei dalyvauti dziudo varžybose, tuo pačiu siekti aukštesnių sportinių rezultatų keliose sporto šakose, dalyvauti atrankose į nacionalinę dziudo rinktinę. Dziudo sportininkams, net ir tiems, kurie nėra Lietuvos dziudo federacijos nariai, taikant šį sprendimą, užkertamas kelias varžytis nacionaliniuose čempionatuose, patekti į Lietuvos dziudo rinktines, kurios atstovautų Lietuvai tarptautinėse varžybose, dalyvauti tarptautinėse dziudo varžybose ir renginiuose.

2. Kūno kultūros ir sporto įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje nurodyta, kad sportas – visos fizinės veiklos formos, kuriomis organizuotai ar individualiai siekiama tobulinti fizinę ištvermę ir psichinę sveikatą (gerovę), formuoti socialinius santykius ar siekti rezultatų įvairaus lygio varžybose, o 18 dalyje nurodyta, kad sportininkas – žmogus, sistemingai besitreneruojantis, dalyvaujantis sporto varžybose, siekiantis kuo geresnių sporto rezultatų, nuosekliai didinantis savo sportinį meistriškumą. Pagal minėto straipsnio 14 dalį, rinktinė – tai geriausių vienos ar kelių šakų sportininkų grupė, sporto varžybose atstovaujanti sporto organizacijai, miestui, savivaldybei, apskričiai, šaliai. Tik Kūno kultūros ir sporto departamento pripažinta nacionalinė sporto (šakos) federacija: 1) organizuoja oficialų nacionalinį čempionatą; 2) sudaro sporto šakų Lietuvos rinktines ir atstovauja Lietuvai tarptautinėse varžybose; 3) užtikrina Lietuvos rinktinių pasirengimą ir dalyvavimą varžybose; 4) gavusi Kūno kultūros ir sporto departamento leidimą, organizuoja Lietuvoje tarptautinius sporto renginius, tarptautines, kompleksines sporto varžybas <...> (Įstatymo 15 str. 4 d. 1-4 p.).

3. Įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje yra išvardyti principai, kuriais grindžiama kūno kultūros ir sporto veikla, tarp jų lygiateisiškumo principas – siekti sudaryti sąlygas sportuoti visiems norintiems, nepaisant jų lyties, amžiaus, negalios, religijos ar tikėjimo, seksualinės orientacijos ir socialinės ar ekonominės padėties; bei nešališkumo principas, kuriuo siekiama užtikrinti, kad rezultatai nebūtų iš anksto aiškūs, ir išlaikyti konkurencinę pusiausvyrą tarp varžybose dalyvaujančių sportininkų ir komandų. Atsakovo nuomone, skundžiamame sprendime įtvirtintas draudimas pažeidžia minėtą Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytą lygiateisiškumo principą, kadangi talentingi sportininkai vienu metu gali turėti aukštą kvalifikaciją keliose sporto šakose ir savo nuožiūra pasirinkti savirealizacijos būdus, kas išplaukia iš Įstatymo 4 straipsnyje numatytos sportininko, kaip Lietuvos Respublikos gyventojo, teisės laisvai pasirinkti sporto šakas.

4. Lygiateisiškumo ir nešališkumo principams prieštarauja ir ginčijamas sprendimas ta apimtimi, kuria nurodyta, jog tarifikuotiems sambo grupėse sportininkams leidžiama dalyvauti dziudo varžybose svečių teisėmis, tačiau jie neįtraukiami į Lietuvos rinktines. Sportininko apibūdinimas kaip „tarifikuoto“ yra diskriminacinis ir nereglamentuotas Lietuvos Respublikos teisės aktuose, o kadangi Lietuvos dziudo federacija yra vienintelis subjektas, kuris turi teisę sudaryti dziudo sporto šakos Lietuvos rinktinę, sprendimas sportininkų, tarifikuotų sambo grupėse, neįtraukti į Lietuvos rinktines, paneigia pačios sporto ir sportininko idėjos esmę ir prieštarauja vienam iš pagrindinių sporto ir sportininko tikslų – siekti kuo geresnių rezultatų

įvairiose varžybose. Taigi šiuo sprendimu ne tik ribojamas tam tikrų sportininkų siekis patekti į Lietuvos rinktines, bet ir paneigiama konkurencinė pusiausvyra, siekiant geresnių sporto rezultatų. Kūno kultūros ir sporto įstatymo 3 straipsnyje įtvirtinti kūno kultūros ir sporto principai – tai bendrųjų teisės principų (teisingumo, protingumo ir sąžiningumo) turinio konkreti išraiška, todėl turėtų būti taikomi sprendžiant sporto šakos federacijos ir sportininkų, kaip Lietuvos Respublikos gyventojų dalies, ginčus. Taigi kūno kultūros ir sporto principų pažeidimas prilygintinas imperatyviųjų nuostatų pažeidimui, kadangi jie, kaip ir Kūno kultūros ir sporto įstatymo imperatyviosios nuostatos, susiję su viešojo intereso apsauga. Todėl, pareiškėjo nuomone, vien šių principų pažeidimas, nesiremiant jokia papildoma norma, jau yra pakankamas pagrindas skundžiamą norminį aktą (ar jo dalį) pripažinti prieštaraujančiu įstatymui ir laikyti jį panaikintu.

5. Dėl Lietuvos dziudo federacijos 2010 m. kovo 24 d. nutarimo dalies, kuria nustatytos sankcijos už sprendimo neįvykdymą, pareiškėjas pastebėjo, jog toks sprendimas, kaip matyti iš nutarimo turinio, buvo sąlygotas to, kad dziudo sportininkams neigiamą įtaką daro dalyvavimas kitų sporto šakų varžybose, visiškai skirtingos technikos, didelis traumatizmas. Tačiau, pareiškėjo nuomone, tokia sankcija yra neproporcinga (neadekvati) siekiamam tikslui pasiekti. Proporcingumo principas yra vienas bendrųjų (tarpšakinių) principų. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2000 m. gruodžio 6 d. nutarime, proporcingumo principą susiedamas su kitais principais, nurodė, kad teisingumo ir teisinės valstybės konstituciniai principai reiškia ir tai, kad tarp siekiamo tikslo ir priemonių šiam tikslui pasiekti turi būti teisinga pusiausvyra (proporcija), o 2002 m. kovo 14 d. nutarime nurodė, kad pagal Konstituciją riboti žmogaus teises ir laisves galima būtinai laikantis tam tikrų sąlygų, tarp jų ir konstitucinio proporcingumo principo. Prieštaravimas proporcingumo principui yra pagrindas minėtą bendro pobūdžio aktą vertinti ir kaip prieštaraujantį teisinės valstybės principui. Poveikio priemonės už Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto nutarimo nevykdymą neturėtų sportininkų varžyti labiau, nei reikia siekiamam tikslui – sumažinti traumatizmą ir kitų sporto šakų įtaką dziudo sportininkams. Tačiau, pasak pareiškėjo, net už dopingo vartojimą sankcijos – sportininko diskvalifikavimas visam laikui – yra itin retai taikoma sankcija, taigi diskvalifikavimas už dalyvavimą kitos sporto šakos varžybose neatitinka protingumo ir teisingumo principų. Už nurodymo nedalyvauti kitų sporto šakų varžybose numatyta diskvalifikacija visam laikui neatitinka nei pažeidimo pavojingumo laipsnio, nei pobūdžio, todėl savo ruožtu prieštarauja ir iš konstitucinių teisingumo ir teisinės valstybės principų išplaukiančiam proporcingumo principui.

6. Įstatymo 4 straipsnyje nustatyta, kad gyventojai turi teisę laisvai pasirinkti fizinės veiklos formas ir sporto šakas, vienytis į sporto organizacijas, užsiimti profesionalia sporto veikla bei kita sporto veikla, kurios nedraudžia įstatymai. Sportininkai yra neatsiejama Lietuvos Respublikos gyventojų dalis (Įstatymo 2 str. 18 d.), todėl jiems pagal Įstatymo 4 straipsnį suteikiama teisė laisvai pasirinkti sporto šakas, o ne vieną sporto šaką, ir savo nuožiūra užsiimti sporto veikla. Kūno kultūros ir sporto organizacijos, įskaitant atsakovą, savo veikloje privalo vadovautis Lietuvos Respublikos teisės aktais, taigi ir minėtomis Kūno kultūros ir sporto įstatymo normomis (Įstatymo 13 str. 2 d.). Asmenų teisės, tarp jų ir teisė rinktis sporto šaką, ar sportuoti kelias sporto šakas ir dalyvauti jų varžybose, gali būti ribojamos tik įstatymų, tačiau nei vienas galiojantis įstatymas ar poįstatyminis aktas nenumato teisės Lietuvos Respublikos asociacijoms nustatyti tokius ribojimus.

II.

Rengiant bylą nagrinėti Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, gautas atsakovo Lietuvos dziudo federacijos, trečiųjų suinteresuotų asmenų Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – ir Kūno kultūros ir sporto departamentas) ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – ir Teisingumo ministerija) atsiliepimai.

Atsakovas Lietuvos dziudo federacija atsiliepimu prašo ginčijamą Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto 2010 m. kovo 24 d. protokolo Nr. 04 dalį pripažinti teisėta, o pareiškėjo prašymą atmesti. Atsiliepimas grindžiamas šiais esminiais argumentais:

1. Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto 2010 m. kovo 24 d. posėdžio protokolo Nr. 04 3 dalyje užfiksuotas sprendimas niekaip neriboja gyventojų teisės laisvai pasirinkti fizinės veiklos formas ir / ar sporto šakas apskritai, nepažeidžia lygiateisiškumo ar nešališkumo principų, nepažeidžia proporcingumo principo, o nustato apribojimus tik Lietuvos dziudo federacijos nariams, juos vienijantiems sportininkams, ir tokių apribojimų esmė yra ne draudimas dziudo sportininkams užsiimti sambo, alyš ar kuraš sporto šakomis, kaip traktuoja pareiškėjas, o motyvuotas draudimas dziudo sportininkams dalyvauti minėtų sporto šakų varžybose, už ką ir yra numatytos sankcijos.

2. Atsakovo nuomone, būtina daryti aiškią takoskyrą tarp asmens teisės dalyvauti profesionalų sporto varžybose, tokios teisės ribojimų, ir asmens teisės laisvai pasirinkti fizinės veiklos formas ir / ar sporto šakas. Pastarosios Lietuvos dziudo federacija neriboja ir riboti negali, tačiau riboja Lietuvos dziudo federaciją vienijančių narių sportininkų profesionalų teisę dalyvauti kitos sporto šakos, nieko bendra neturinčios su dziudo sporto šaka ir jos propaguojamomis tradicijomis, Lietuvos dziudo federacijos narius žalojančios profesionalų sporto varžybose. Tuo yra užtikrinami geresni rezultatai dziudo sporto šakoje ir būtent tuo ir turi rūpintis bei dėl to ir yra sukurta Lietuvos dziudo federacija. Dėl nurodytų argumentų nėra pagrindo teigti, jog skundžiamas nutarimas griauna dziudo sporto šaką, kenkia nepilnamečių nusikalstamumo prevencijai, sporto prestižui ir pan. Todėl, atsakovo nuomone, neigiamos nutarimo pasekmės nėra įrodytos, todėl neigiamų pasekmių jis pats savaime nesukelia, ir, atitinkamai, nėra pagrindo jo naikinti neva ginant viešąjį interesą.

3. Dalyvavimas profesionalų sporto šakų varžybose yra pavojingas tam tinkamai nepasiruošusių asmenų sveikatai ir gyvybei, todėl teisės dalyvauti profesionalų sporto šakų varžybose ribojimas apskritai yra ne tik pateisinamas, bet ir būtinas, o kai tai daroma asociacijų, tokių kaip Lietuvos dziudo federacija, – tai yra daroma dziudo sporto šakos išsaugojimo, plėtojimo, populiarinimo ir pačių šių asociaciją vienijančių sportininkų interesais.

4. Pagal Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo 13 straipsnio 6 dalį, asociacijos narys privalo laikytis asociacijos įstatų. Kūno kultūros ir sporto įstatymo 30 straipsnio 2 dalies 2 punktą nustato, kad sportininkas, laikydamasis šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytų principų, privalo, be kita ko, laikytis nacionalinės sporto (šakos) federacijos įstatų. Lietuvos dziudo federacijos įstatų 12.1 ir 12.4 punktai nustato, kad federacijos nariai (jų atstovai) privalo laikytis federacijos įstatų, vykdyti valdymo organų sprendimus ir pavedimus. Taigi Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto 2010 m. kovo 24 d. posėdžio protokole Nr. 04 užfiksuotas sprendimas, kaip priimtas Lietuvos dziudo federacijos kolegialaus valdymo organo, yra privalomas visiems šios asociacijos nariams, klubus vienijantiems dziudo sportininkams, tuo tarpu narystė Lietuvos dziudo federacijoje nėra privaloma ir ne nariams skundžiamas sprendimas nėra taikomas.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Kūno kultūros ir sporto departamentas atsiliepimu prašo patenkinti Kauno apygardos prokuratūros prašymą ir panaikinti skundžiamą bendro pobūdžio aktą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

1. Ginčijamas Lietuvos dziudo federacijos nutarimas galimai pažeidžia Lietuvos Respublikos Konstitucijos 35 straipsnio 1 dalį, užtikrinančią Lietuvos Respublikos piliečiams teisę laisvai vienytis į asociacijas, kurių tikslai ir veikla neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams, taip pat Asociacijų įstatymo 13 straipsnio 1 dalį, užtikrinančią asmeniui teisę būti kelių asociacijų nariu, o taip pat Kūno kultūros ir sporto įstatymo 4 straipsnį, numatantį, kad Lietuvos Respublikos gyventojai turi teisę laisvai pasirinkti fizinės veiklos formas ir sporto šakas, vienytis į sporto organizacijas, dalyvauti sporto valdyme, užsiimti profesionalia sporto veikla bei kita veikla, kurios nedraudžia įstatymai.

2. Pažymėjo, kad minimas nutarimas jau turėjo realių neigiamų pasekmių dziudo sporto šakos kultivavimui – dėl jo 2011 m. rugsėjo 28 d. buvo gautas nepilnamečių Jurbarko dziudo sportininkų tėvų protestas, kuriame prašoma anuliuoti 2011 m. dziudo žaidynių rezultatus, nes jose dvylikai dziudo sportininkų nebuvo leista dalyvauti dėl dalyvavimo 2010-

2011 metais dviejų sporto šakų – dziudo ir sambo – pirmenybėse. Taip pat Kūno kultūros ir sporto departamente 2011 m. spalio 19 d. buvo gauta Lietuvos dziudo sporto visuomenės peticija, kuria atkreipiamas dėmesys į reikšmingus dziudo sporto visuomenės teisių pažeidimus Lietuvos dziudo federacijos veikloje, bei gauti atskiri dziudo sportininkų ir sportuotojų susirūpinimo ir nepasitenkinimo dėl ginčijamo nutarimo laiška. Nemaža dalis dziudo sportininkų yra nepilnamečiai ir dar nėra tvirtai apsisprendę, kurią sporto šaką kultivuoti, todėl toks Lietuvos dziudo federacijos sprendimas riboja šių asmenų teisę pasirinkti jiems labiausiai patinkančią sporto šaką. Be to, Lietuvos dziudo federacija ginčijamą nutarimą dalyje dėl sankcijų – diskvalifikavimo – taiko ir sportininkams, kurie nėra Lietuvos dziudo federacijos nariai, taigi šio nutarimo taikymas ne tik federacijos narių atžvilgiu paneigia Konstitucijos 35 straipsnio 1 dalyje, Asociacijų įstatyme bei Kūno kultūros ir sporto įstatyme numatytas bei saugomas socialines vertybes.

3. Tik Kūno kultūros ir sporto departamento pripažinta nacionalinė sporto (šakos) federacija turi teisę organizuoti oficialų nacionalinį čempionatą, sudaryti sporto šakų Lietuvos rinktines, kurios atstovautų Lietuvai tarptautinėse varžybose, užtikrinti Lietuvos rinktinės pasirengimą ir dalyvavimą varžybose, gavus Kūno kultūros ir sporto departamento leidimą, organizuoti Lietuvoje tarptautinius sporto renginius, tarptautines, kompleksines sporto varžybas. Taigi dziudo sportininkams, net ir tiems, kurie nėra Lietuvos dziudo federacijos nariai, taikant minėtą nutarimą, užkertamas kelias varžytis nacionaliniuose čempionatuose, patekti į Lietuvos dziudo rinktines, dalyvauti įvairiose tarptautinėse dziudo varžybose ir renginiuose, taip pažeidžiant Įstatymo 4 straipsnį. Tad ginčijamame sprendime užfiksuotas draudimas turi itin neigiamą poveikį sporto šakos kultivavimui ir plėtrai Lietuvoje.

4. Pažymėjo, jog Kūno kultūros ir sporto departamentas ne kartą Lietuvos dziudo federacijai išreiškė savo nuomonę, jog ginčijamas nutarimas yra galimai neteisėtas ir prieštarauja Kūno kultūros ir sporto įstatymui, siūlė imtis priemonių užtikrinti, kad Kūno kultūros ir sporto įstatymu asmenims suteiktos teisės nebūtų ribojamos, bei panaikinti šį nutarimą. Tačiau Lietuvos dziudo federacija nesiėmė jokių veiksmų, kad būtų panaikinti Lietuvos Respublikos piliečiams Kūno kultūros ir sporto įstatymu suteiktų teisių ribojimai.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Teisingumo ministerija atsiliepimu prašo pripažinti, kad Lietuvos dziudo federacijos nutarime įtvirtintas draudimas dziudo sportininkams propaguoti kitas sporto šakas bei diskvalifikavimas visam laikui dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose už draudimo nesilaikymą (piktybiškai ar pakartotinai) pažeidžia konstitucinį proporcingumo principą, leidimas tarifikuotiems sambo grupėse sportininkams dalyvauti dziudo varžybose svečių teisėmis, tačiau neįtraukti jų į Lietuvos dziudo rinktinę prieštarauja Kūno kultūros ir sporto įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytam lygiateisiškumo principui, o kiti draudimai (pareiškėjo prašyme minimi nutarimo 1-3 punktai) prieštarauja Kūno kultūros ir sporto įstatymo 4 straipsniui. Atsiliepimas grindžiamas šiais esminiais motyvais:

1. Proporciningumo principas reikalauja, kad priemonės visuomet būtų adekvačios siekiamam tikslui pasiekti. Jei tikslą galima pasiekti mažiau asmenų teises ribojančiais būdais, pasirinkta priemonė negali būti laikoma proporcinga. Trečiojo suinteresuoto asmens nuomone, Lietuvos dziudo federacijos nutarime įtvirtintas visiškai kitų sporto šakų propagavimo uždraudimas dziudo sportininkams pažeidžia proporcingumo principą, kadangi tuo siekiamų tikslų galima pasiekti ir kitais, mažiau asmenų teises ribojančiais būdais ir priemonėmis. Juolab diskvalifikavimas visam laikui dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose už sprendimo nesilaikymą (piktybiškai ar pakartotinai) neatitinka proporcingumo, protingumo ir teisėtumo principų.

2. Ginčijamo nutarimo nuostata dėl leidimo tarifikuotiems sambo grupėse sportininkams dalyvauti dziudo varžybose svečių teisėmis, tačiau neįtraukti jų į Lietuvos rinktines, sudaro skirtingas sąlygas asmenims patekti į rinktinę, remiantis subjektyviais požymiais, išskiriant asmenis, kurie, atitinkdami dziudo sportininkams keliamus reikalavimus, be kita ko, užsiima ir kita sportine veikla, t. y. sambo. Todėl, Teisingumo ministerijos nuomone, lygiateisiškumo principo aspektu darytina išvada, jog ginčijamam nutarimu nustatytas skirtingas teisinis reguliavimas remiantis subjekto požymiais (socialinės padėties atžvilgiu), t.

y. asmenims, kurie atitinka dziudo sportininkams keliamus reikalavimus, vien dėl to, kad jie yra tarifikuoti sambo grupėse, atimama teisė priklausyti Lietuvos dziudo rinktinei. Taigi pažeidžiamas konstitucinis asmenų lygybės principas, kadangi tam tikra asmenų, kuriems skiriama teisės norma, grupė, palyginti su kitais tos pačios grupės adresatais, kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. gruodžio 30 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimai).

3. Lietuvos dziudo federacijai yra suteikta kompetencija pagal Kūno kultūros ir sporto įstatymo 15 straipsnio 4 dalies 2 punktą sudaryti Lietuvos rinktines ir atstovauti Lietuvai tarptautinėse varžybose. Kadangi federacija savo veikloje yra įpareigota vadovautis Kūno kultūros ir sporto įstatymu, sudarydama nacionalines rinktines, ji privalo vadovautis ir šio įstatymo 3 straipsnyje įtvirtintais principais. Todėl minėtas ginčijamas teisinis reguliavimas, kuris numato, kad tarifikuoti sambo grupėse sportininkai dziudo varžybose gali dalyvauti svečių teisėmis, tačiau nebus traukiami į Lietuvos rinktinę, prieštarauja Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punktui.

4. Trečiasis suinteresuotas asmuo nurodė, kad pritaria pareiškėjo nuomonei, jog ginčijamas nutarimas pažeidžia Įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintą Lietuvos Respublikos gyventojų teisę laisvai pasirinkti fizinės veiklos formas ir sporto šakas, užsiimti profesionalia sporto veikla, kita sporto veikla, kurios nedraudžia įstatymai. Šias įstatyme įtvirtintas teises galima riboti tik įstatyminės galios teisės aktais, taigi asociacijos priimtas bendro pobūdžio aktas nelaikytinas aktu, kuriuo būtų galima nustatyti minėtus ribojimus.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

III.

Pareiškėjas Kauno apygardos prokuratūra prašo ištirti Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto 2010 m. kovo 24 d. nutarimą (toliau – ir Nutarimas) ta apimtimi, kiek juo nuspręsta:

1) nedalyvauti Lietuvos dziudo federacijos nariams, dziudo sportininkams sambo, alyš (imtynių už diržų) ir kuraš varžybose;

2) visų amžiaus grupių Lietuvos dziudo federacijos nacionalinių rinktinių nariams draudžiama dalyvauti sambo, alyš ir kuraš federacijų varžybose iš anksto nesuderinus raštiškai su Lietuvos dziudo federacija;

3) tarifikuoti sambo grupėse sportininkai galės dalyvauti dziudo varžybose svečių teisėmis, jei jie laikydami Lietuvos dziudo federacijos įstatų ir varžybų nuostatų turės atitinkamą kvalifikaciją, tačiau tokie sportininkai į Lietuvos rinktines nebus traukiami;

4) dziudo sportininkai, tarifikuoti dziudo grupėse, ir sudalyvavę minėtų sporto šakų varžybose (sambo, alyš, kuraš) bus diskvalifikuoti metams laiko (nebus leidžiami dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose), o nesilaikantys šio nutarimo piktybiškai ar dar kartą sportininkai bus diskvalifikuoti visam laikui.

Minėtas Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto nutarimo nuostatas pareiškėjas prašo įvertinti atitikties Kūno kultūros ir sporto įstatymo 3 straipsnio 1 ir 5 punktuose įtvirtintų kūno kultūros ir sporto principų – lygiateisiškumo bei nešališkumo, 4 straipsnio bei konstitucinio proporcingumo principo atžvilgiu.

Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog nagrinėjamoje byloje pareiškėjas Kauno apygardos prokuratūra kelia klausimą dėl Lietuvos dziudo federacijos, kurios forma pagal Lietuvos dziudo federacijos įstatų (toliau – ir Įstatai) (b. l. 18-25) 2 punktą yra asociacija, valdymo organo priimto bendro pobūdžio akto dalies atitikties nurodytoms Kūno kultūros ir sporto įstatymo nuostatoms bei konstituciniam proporcingumo principui. Atsižvelgiant į tai, išplėstinė teisėjų kolegija sprendžia, jog pirmiausia būtina įvertinti Lietuvos dziudo federacijos statusą bei subjektų, kuriems skirtos ginčijamo Nutarimo nurodyta apimtimi nuostatos, ratą.

Taigi, aktualus yra Lietuvos Respublikos asociacijų įstatyme (2004 m. sausio 22 d. įstatymo Nr. IX-1969 redakcija) (toliau – ir Asociacijų įstatymas) įtvirtintas teisinis reguliavimas.

Asociacijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalis numato, kad asociacija – savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus. Pagal šio įstatymo 3 straipsnį, asociacija veikia laikydamasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, šio bei kitų įstatymų, Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų ir veiklą grindžia savo įstatais.

Lietuvos dziudo federacijos įstatų 7 punktą numato, kad federacijos veiklos tikslai – koordinuoti Federacijos narių (juridiniai asmenys, propaguojantys ir (ar) remiantys dziudo sporto šaką, Įstatų 10 p.) veiklą, atstovauti Federacijos narių interesams ir juos ginti bei tenkinti kitus viešuosius interesus, plėtoti ir populiarinti dziudo sportą Lietuvoje bei kitose šalyse. Siekdama įgyvendinti veiklos tikslus, Federacija: organizuoja ir sudaro savo nariams vienodas sąlygas dalyvauti Lietuvos Respublikos dziudo čempionatuose, pirmenybėse, varžybose bei kituose sportiniuose renginiuose; užtikrina Lietuvos rinktinės rengimo programą ir dalyvavimą svarbiausiose tarptautinėse varžybose; teikia techninę, metodinę paramą, rengia įvairias programas, padeda tobulinti sportininkų profesinį meistriškumą, kelti trenerių ir teisėjų kvalifikaciją; bendradarbiauja su Tarptautine dziudo federacija ir Europos dziudo sąjunga, įvairiomis organizacijomis Lietuvoje bei kitose šalyse; skatina Lietuvos visuomenės susidomėjimą dziudo sportu, ugdo tarpusavio toleranciją ir supratimą; teikia informaciją apie sportinę veiklą įvairioms institucijoms (Įstatų 8 p.).

Pareiškėjas Kauno apygardos prokuratūra savo prašyme, be kita ko, pastebėjo, jog ginčijamas Nutarimas yra taikomas ne tik Lietuvos dziudo federacijos nariams (sporto klubams bei jų vienijamiems sportininkams). Šiuo aspektu išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog atsakovas Lietuvos dziudo federacija tiek atsiliepime, tiek ir teismo posėdžio metu nurodė, jog Nutarimas yra skirtas ir taikytinas tik šios federacijoms nariams sporto klubams priklausantiems sportininkams. Todėl nepaisant to, jog galimai juridinės technikos požiūriu Nutarimo formuluotės gali lemti tam tikrus neaiškumus, atsižvelgdama į minėtą Nutarimą priėmusio subjekto – Lietuvos dziudo federacijos – poziciją, išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, jog Nutarimas ginčijama apimtimi aiškintinas kaip adresuotas tik šios federacijos nariams sporto klubams bei jų vienijamiems sportininkams, ir, atitinkamai, negali būti aiškinamas kaip nustatantis tam tikras elgesio taisykles sportininkams, nepriklausantiems šios federacijos nariams sporto klubams.

IV.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – ir Konstitucinis Teismas), aiškindamas Konstitucijos 35 straipsnį, kurio 1 dalimi piliečiams laiduojama teisė laisvai vienytis į bendrijas, politines partijas ar asociacijas, jei šių tikslai ir veikla nėra priešingi Konstitucijai ir įstatymams, yra pažymėjęs, jog šiame straipsnyje yra įtvirtinta viena pagrindinių demokratinės valstybės piliečio teisių – teisė į susivienijimus, arba asociacijų laisvę; konstitucinė teisė laisvai vienytis į bendrijas, politines partijas ar asociacijas yra daugialypė, jos turinį sudaro teisė steigti bendrijas, politines partijas ar asociacijas, teisė įstoti į jas ir dalyvauti jų veikloje, taip pat teisė nebūti bendrijų, politinių partijų ar asociacijų nariu, teisė išstoti ši šių susivienijimų. Taip pat Konstitucinis Teismas yra nurodęs, jog Konstitucijoje numatyti susivienijimai yra grindžiami savanoriška naryste ir įsisteigia bei veikia savo narių interesais; esminis Konstitucijoje numatytų susivienijimų konstitucinio statuso elementas yra jų autonomiškumas valstybės valdžios, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų, kitaip tariant, viešosios valdžios, atžvilgiu; tik būdami autonomiškai valstybės valdžios, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų atžvilgiu susivienijimai gali veiksmingai veikti kaip svarbus pilietinės visuomenės elementas, būti demokratinės valstybės piliečių saviraiškos forma ir visuomeninio aktyvumo garantas; susivienijimų autonomiškumas viešosios valdžios atžvilgiu suponuoja *inter*

alia jų konstitucinę teisę laikantis įstatymų savarankiškai, savo aktais (įstatais, statutais ir pan.) reglamentuoti savo vidaus tvarką (Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d., 2005 m. liepos 8 d. nutarimai).

Asmens teisė laisvai jungtis į asociacijas įtvirtinta ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 11 straipsnyje, kurio 1 dalis nustato, kad kiekvienas turi teisę laisvai rengti taikius susirinkimus, jungtis į asociacijas kartu su kitais, taip pat teisę steigti ir stoti į profesines sąjungas savo interesams ginti, o pagal šio straipsnio 2 dalį, naudojimuisi šia teise negali būti taikomi jokie apribojimai, išskyrus tuos atvejus, kuriuos numato įstatymas ir kurie yra būtini demokratinėje visuomenėje valstybės ar visuomenės saugumo interesams, siekiant užkirsti kelią teisės pažeidimams ar nusikaltimams, gyventojų sveikatai ir dorovei ar kitų asmenų teisėms bei laisvėms apsaugoti; šis straipsnis nekluduoja įvesti teisėtus naudojimosi šią teise apribojimus asmenims, tarnaujantiems ginkluotose pajėgose, policijoje ar valstybės valdymo organuose. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir Teismas), pasisakydamas dėl šios teisės, yra pažymėjęs, jog Konvencijos 11 straipsnio esminis objektas yra ginti asmenis nuo savavališko viešosios valdžios kišimosi asmenims įgyvendinant šią teisę, tačiau kartu nurodė, jog minėta teisė apima ir, pavyzdžiui, profesinės sąjungos teisę nusistatyti savo taisykles ir tvarkyti savo vidaus reikalus (*Associated Society of Locomotive Engineers & Firemen (ASLEF) v. The United Kingdom*, no. 11002/05, 2007 m. vasario 27 d. sprendimas). Nagrinėjamos bylos kontekste pastebėtina, jog nors minėtame sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismas pasisakė konkrečiai dėl profesinių sąjungų, tačiau akivaizdu, jog jame pateikti išaiškinimai yra aktualūs ir kitų formų susivienijimams įgyvendinant asociacijų laisvę. Šiame sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismas nurodė, jog profesinės sąjungos turi teisę nusistatyti savo vidaus taisykles, reguliuojančias narystės klausimus, tarp jų – ir administracinius formalumus, narių įnašus, o taip pat ir kitus kriterijus, tokius kaip potencialaus nario profesija ar užsiėmimas. Todėl kai valstybė įsiterpia į profesinės sąjungos vidaus reikalus, toks įsiterpimas turi atitikti Konvencijos 11 straipsnio 2 dalies reikalavimus, t. y. turi būti numatytas įstatymo, turi būti būtinas demokratinėje visuomenėje siekiant vieno ar daugiau šioje dalyje numatytų tikslų. Dėl pastarųjų reikalavimų Teismas pažymėjo, kad, pirmiausia, sąvoka „būtinumas“ šios laisvės kontekste nėra tokia lanksti kaip sąvokos „naudinga“ ar „norima“. Vertinant reikalavimą, kad įsikišimas turėtų būti būtinas demokratinėje visuomenėje, Teismas pabrėžė, kad nors individualūs interesai kartais turi būti subordinuoti grupės asmenų interesams, tačiau demokratija nereiškia, kad daugumos požiūris visada turi vyrauti – turi būti pasiektas balansas, kuris užtikrintų teisingą ir tinkamą mažumos traktavimą ir užtikrintų, kad nebūtų piktnaudžiaujama dominuojančia padėtimi. Teismas pabrėžė, kad bet koks Konvencijos garantuojamos teisės ribojimas turi būti proporcingas siekiamam teisėtam tikslui, ir, galiausiai, kai yra konfliktas tarp skirtingų Konvencijos garantuojamų teisių, valstybė turi atitinkamą diskreciją sprendžiant, kokių imtis priemonių užtikrinant suderinamumą su Konvencija.

Minėto asociacijų laisvės aspekto – teisės asociacijoms laikantis įstatymų savarankiškai tvarkyti savo vidaus reikalus – konkrečia išraiška laikytina Asociacijų įstatymo 14 straipsnio nuostata, numatanti asociacijos veiklos garantijas, pagal kurią valstybės ir savivaldybių institucijoms ir pareigūnams įstatymų nenustatytais atvejais ir tvarka, politinėms partijoms ir politinėms organizacijoms, kitoms organizacijoms ir asmenims draudžiama kištis į asociacijos veiklą ir į jos vidaus reikalus. Pastebėtina, jog iš šios nuostatos išplaukia, viena vertus, jog asociacijų veikla, jų galimybė savarankiškai, laikantis įstatymų, tvarkyti savo vidaus reikalus yra ginama valstybės, kita vertus, ši nuostata garantuoja asociacijų apsaugą nuo nurodytų subjektų kišimosi į asociacijos veiklą ir į jos vidaus reikalus įstatymų nenumatytais atvejais ir tvarka. Tad šios nuostatos kontekste išplėstinė teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, jog pagal Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme (toliau – ir Administracinių bylų teisenos įstatymas, ABTĮ) įtvirtintą teisinį reguliavimą, administraciniai teismai sprendžia bylas dėl, be kita ko, visuomeninių organizacijų, bendrijų, politinių partijų, politinių organizacijų ar asociacijų priimtų bendro pobūdžio aktų teisėtumo (ABTĮ 15 str. 1 d. (2010 m.

lapkričio 18 d. įstatymo Nr. XI-1143 redakcija) 12 p.), šioms byloms Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra vienintelė ir galutinė instancija (ABTĮ 20 str. 1 d. (2010 m. lapkričio 18 d. įstatymo Nr. XI-1143 redakcija) 3 p.) bei yra apibrėžti subjektai, kurie gali kreiptis į administracinį teismą su prašymu ištirti, be kita ko, konkrečios visuomeninės organizacijos, asociacijos priimto bendro pobūdžio akto teisėtumą (ABTĮ 110 str. 1 d. (2010 m. balandžio 13 d. įstatymo Nr. XI-470 redakcija). Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog Administracinių bylų teisenos įstatymas įtvirtina galimybę administraciniam teismui vertinti asociacijos priimto bendro pobūdžio akto teisėtumą. Savo ruožtu išplėstinė teisėjų kolegija pažymi ir tai, jog vertinant ginčijamų Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto Nutarimo nuostatų atitiktį nurodytoms Kūno kultūros ir sporto įstatymo nuostatoms bei konstituciniam proporcingumo principui, aktualus yra tiek Konstitucijoje, tiek ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įtvirtintas teisinis reguliavimas dėl asociacijų laisvės, o taip pat ir iš Konstitucijos bei Konvencijos kylantys reikalavimai bei kriterijai, kurių pagrindu spręstinas klausimas dėl galimybės valstybei įsiterpti asociacijoms savarankiškai tvarkant savo vidaus reikalus.

V.

Pareiškėjas, kaip minėta, prašo įvertinti Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto Nutarimo, kuriuo, be kita ko, nutarta: „nedalyvauti LDF nariams, dziudo sportininkams sambo, alyš (imtynių už diržų) ir kuraš varžybose“, „visų amžiaus grupių LDF nacionalinių rinktinių nariams draudžiama dalyvauti sambo, alyš, kuraš federacijų varžybose iš anksto nesuderinus raštiškai su LDF“, atitiktį Kūno kultūros ir sporto įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 ir 5 punktuose įtvirtintiems lygiateisiškumo ir nešališkumo principams bei šio įstatymo 4 straipsniui.

Kūno kultūros ir sporto įstatymo 3 straipsnis nustato principus, kuriais grindžiama kūno kultūros ir sporto veikla, *inter alia* jo 1 punkte apibrėžiamas lygiateisiškumo principas – siekti sudaryti sąlygas sportuoti visiems norintiems, nepaisant jų lyties, amžiaus, negalios, religijos ar tikėjimo, seksualinės orientacijos ir socialinės ar ekonominės padėties; lygiateisiškumo principo pažeidimu nelaikoma atskiros varžybos vyrams, moterims, neįgaliesiems, varžybos pagal amžiaus grupes, dalyvių skaičiaus varžybose ribojimas, bei 5 punkte apibrėžiamas nešališkumo principas – užtikrinti, kad rezultatai nebūtų iš anksto aiškūs ir išlaikyti konkurencinę pusiausvyrą tarp varžybose dalyvaujančių sportininkų ar komandų.

Kūno kultūros ir sporto įstatymo 4 straipsnis įtvirtina, jog Lietuvos Respublikos gyventojai turi teisę laisvai pasirinkti fizinės veiklos formas ir sporto šakas, vienytis į sporto organizacijas, dalyvauti sporto valdyme, užsiimti profesionalia veikla, kita sporto veikla, kurios nedraudžia įstatymai.

Išplėstinė teisėjų kolegija, vertindama ginčijamame nutarime įtvirtintas minėtas nuostatas – „nedalyvauti LDF nariams, dziudo sportininkams sambo, alyš (imtynių už diržų) ir kuraš varžybose“, „visų amžiaus grupių LDF nacionalinių rinktinių nariams draudžiama dalyvauti sambo, alyš, kuraš federacijų varžybose iš anksto nesuderinus raštiškai su LDF“ – pirmiausia pastebi, jog, kaip išplaukia tiek iš ginčijamame Nutarime nurodytų motyvų, tiek ir atsiliepime pateiktų argumentų, atsakovas savo teisę, o tam tikru aspektu – ir pareigą, suformuluoti tokio pobūdžio elgesio taisykles savo nariams grindžia savo bendrąja pareiga rūpintis dziudo sporto šakos išsaugojimu, plėtra bei populiarinimu, *inter alia* siekiu išvengti neigiamos kitų (nagrinėjamu atveju – sambo, alyš ir kuraš) sporto šakų įtakos, atsižvelgiant į tai, jog dziudo yra olimpinė sporto šaka, puoselėjanti skirtingas vertybes ir moralės kodeksą, bei atsižvelgiant į tai, jog šių sporto šakų technika yra skirtinga, taip pat siekiu užtikrinti geresnius rezultatus dziudo sporto srityje. Tad šiuo aspektu pripažintina, jog minėti nurodymai Lietuvos dziudo federacijos nariams sporto klubams bei juos vienijantiems dziudo sportininkams laikytini Lietuvos dziudo federacijos, kaip asociacijos, kurios tikslas plėtoti ir populiarinti dziudo sportą Lietuvoje (Įstatų 7 p.), kuri įgyvendindama ji, be kita ko, teikia

techninę, metodinę paramą, rengia įvairias programas, padeda tobulinti sportininkų profesinį meistriškumą (Įstatų 8.3 p.), pozicija dėl neigiamos minėtų sporto šakų – sambo, kuraš ir alyš – įtakos dziudo sporto šakai. Atsižvelgdama į jau akcentuotą aplinkybę, jog minėti nurodymai ginčijamu Nutarimu yra nustatyti tik Lietuvos dziudo federacijos nariams sporto klubams bei jų vienijamiems dziudo sportininkams, pripažintina, jog formuluodama tokio pobūdžio nurodymus, Lietuvos dziudo federacija įgyvendino jai, kaip asociacijai, Konstitucijos bei Konvencijos garantuojamą asociacijų laisvę, apimančią, kaip jau buvo minėta, teisę savarankiškai tvarkyti savo reikalus ir veikti įgyvendinant asociacijos steigimo dokumentuose nurodytus tikslus. Šiame kontekste išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog pareiškėjas, prašydamas pripažinti minėtas Nutarime suformuluotas taisykles neteisėtomis, nenurodė pakankamų teisinių argumentų, pagrindžiančių būtinybę teismui įsikišti į Lietuvos dziudo federacijos veiklą, jai nustatant minėtas taisykles savo nariams klubams bei juos vienijantiems dziudo sportininkams, ir tokiu būdu vertinti šių taisyklių, grindžiamų, be kita ko, tam tikromis specialiomis žiniomis, susijusiomis su dziudo sporto šakos bei kitų nurodytų sporto šakų – sambo, alyš ir kuraš – ypatumais, tradicijomis ir pan., esmę. Tad atsižvelgdama į tai, jog nagrinėjamoje byloje asociacijos savo nariams nustatytas, naudojantis jai Konstitucijos bei Konvencijos garantuojama asociacijų laisve, konkrečias taisykles prašoma įvertinti atitiktis pakankamai abstraktaus pobūdžio Kūno kultūros ir sporto įstatymo nuostatoms – Kūno kultūros ir sporto įstatymo 3 straipsnyje nustatytų lygiateisiškumo ir nešališkumo principams bei šio įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintai Lietuvos Respublikos gyventojų teisę laisvai pasirinkti fizinės veiklos formas ir sporto šakas – aspektu, išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog nagrinėjamu atveju nėra nustatytos būtinos sąlygos – būtinumas demokratinėje visuomenėje dėl visuomenės saugumo ar visuomenės apsaugos, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę arba kitų asmenų teises ir laisves – pateisinančios galimą intervenciją į Lietuvos dziudo federacijos veiklą, jai įgyvendinant teisę į asociacijų laisvę.

Savo ruožtu ginčijamas Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto Nutarimas kitoje apimtyje – tiek, kiek nustato, jog tarifikuoti sambo grupėse sportininkai, turintys atitinkamą kvalifikaciją, į Lietuvos rinktines nebus traukiami, bei tiek, kiek nustato, jog dziudo sportininkai, tarifikuoti dziudo grupėse, ir sudalyvavę minėtų sporto šakų varžybose (sambo, alyš, kuraš) bus diskvalifikuoti metams laiko (nebus leidžiama dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose), o sportininkai, nesilaikantys šio Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto nutarimo piktybiškai ar dar kartą, bus diskvalifikuoti visam laikui – vertintinas kitaip.

Pirmiausia pastebėtina, jog nors minėtų nuostatų, įtvirtinančių tam tikras pasekmes asociacijos nariams už Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto sprendimo nesilaikymą, nustatymas gali būti vertinamas kaip patenkantis į asociacijos teisę spręsti klausimus dėl savo narių atsakomybės už asociacijos sprendimų nesilaikymą, tačiau nagrinėjamu atveju būtina įvertinti ir tam tikrą specifiką, susijusią su šių asmenims galinčių kilti pasekmių dziudo sporto srityje, t. y. neįtraikimu į Lietuvos rinktines bei diskvalifikavimu (neleidimu dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose), esme bei pobūdžiu.

Kūno kultūros ir sporto įstatymas numato, kad sporto (šakos) federacija – tai nevyriausybinė sporto organizacija, kuri rūpinasi sporto šakos plėtra tam tikroje teritorijoje (mieste, šalyje, žemyne, pasaulyje) arba veikla, susijusia su sportu (sporto medicina, sporto žurnalistika ir kita (Įstatymo 2 str. 26 d.)). Sporto (šakų) federacijų veiklą apibrėžiantis Kūno kultūros ir sporto įstatymo 15 straipsnis numato, kad gali būti steigiamos nacionalinė arba regioninės sporto (šakų) federacijos; Kūno kultūros ir sporto departamentas pripažįsta tik vieną teisės aktų nustatyta tvarka Juridinių asmenų registre įregistruotą nacionalinę sporto (šakos) federaciją, kurios pavadinime vartojamas Lietuvos vardas ir kuri jungia ne mažiau kaip trijose skirtingose Lietuvos apskrityse veikiančias to sporto (tos šakos) kūno kultūros ir sporto organizacijas; nacionalinių sporto (šakų) federacijų pripažinimo tvarką ir kitus kriterijus nustato Kūno kultūros ir sporto departamentas. Taip pat šio straipsnio 3 dalis numato, kad Kūno

kultūros ir sporto departamentas tik su pripažinta nacionaline sporto (šakos) federacija pasirašo biudžeto lėšų naudojimo sutartį; pagal šio straipsnio 4 dalį, tik Kūno kultūros ir sporto departamento pripažinta nacionalinė sporto (šakos) federacija, be kita ko, organizuoja oficialų nacionalinį čempionatą; sudaro sporto šakų Lietuvos rinktines ir atstovauja Lietuvai tarptautinėse varžybose; užtikrina Lietuvos rinktinių pasirengimą ir dalyvavimą varžybose; gavusi Kūno kultūros ir sporto departamento leidimą, organizuoja Lietuvoje tarptautinius sporto renginius, tarptautines, kompleksines sporto varžybas. Sporto (šakos) federacijos įgaliojimai sudaryti sporto šakos atskirų amžiaus grupių ir nacionalines (individualių sporto šakų ir sporto žaidimų) rinktines įtvirtinti ir Kūno kultūros ir sporto įstatymo 31 straipsnio 2 dalyje. Atsižvelgiant į minėtą teisinį reguliavimą, konstatuotina, jog Kūno kultūros ir sporto įstatymu Lietuvos dziudo federacijai, kaip pripažintai nacionalinei sporto šakos – dziudo – federacijai, yra pavestos ir tam tikros funkcijos, kurios, akivaizdu, negali būti vertinamos kaip skirtos tik jos narių bendrų poreikių bei interesų atitinkamoje srityje tenkinti.

Pagal Kūno kultūros ir sporto įstatymo 2 dalies 14 punktą, rinktinė – geriausių vienos ar kelių šakų sportininkų grupė, sporto varžybose atstovaujanti sporto organizacijai, miestui, savivaldybei, apskričiai, šaliai. Kaip minėta, tiek iš Kūno kultūros ir sporto įstatymo 15 straipsnio 4 dalies 2 punkte, tiek iš 31 straipsnio 2 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo išplaukia, jog sporto šakos Lietuvos rinktines (sporto šakos atskirų amžiaus grupių ir nacionalines rinktines) sudaro atitinkamos sporto šakos pripažinta sporto šakos federacija. Taigi iš šių nuostatų išplaukia, jog šiuo įstatymu nacionalinei sporto (šakos) federacijai pavedus sudaryti atitinkamos sporto šakos Lietuvos rinktines, tokia rinktinė atstovauja ne šią sporto organizaciją, o Lietuvą. Nors Kūno kultūros ir sporto įstatymas nekonkretizuoja kriterijų bei principų, kuriais remiantis sudaromos atitinkamos rinktinės, tačiau, kita vertus, jokia šio įstatymo nuostata nesuponuoja, jog atitinkamos rinktinės sudaromos tik iš ją sudarančios sporto (šakos) asociacijos narių, nariams priklausančių sportininkų ir pan. Nagrinėjamu atveju minėta aplinkybė – jog į Lietuvos rinktinę priimami ne tik Lietuvos dziudo federacijai priklausančių sporto klubų sportininkai, tačiau ir šios federacijos sporto klubams nepriklausantys sportininkai – patvirtino ir proceso šalys, bylą nagrinėjant teismo posėdžio metu. Taigi minėti argumentai patvirtina, jog minėta funkcija – rinktinių sudarymas – negali būti aiškinama kaip vidinė Lietuvos dziudo federacijos veikla tenkinant išimtinai tik jos narių poreikius bei interesus dziudo sporto šakos plėtros srityje, o peržengia šios veiklos ribas. Analogiškai vertintinos Lietuvos dziudo federacijos, kaip pripažintos sporto (šakos) federacijos, funkcijos organizuojant atitinkamus sporto renginius – oficialų nacionalinį čempionatą, taip pat tarptautinius sporto renginius, tarptautines, kompleksines sporto varžybas Lietuvoje, gavus Kūno kultūros ir sporto departamento leidimą. Juolab pažymėtina, jog, kaip minėta, pagal Kūno kultūros ir sporto įstatymo 15 straipsnio 3 dalį, Kūno kultūros ir sporto departamentas tik su pripažinta nacionaline sporto (šakos) federacija pasirašo biudžeto lėšų naudojimo sutartį (bendra galimybė nevyriausybinėms kūno kultūros ir sporto organizacijoms gauti valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų kūno kultūros ir sporto programoms ir projektams įgyvendinti numatyta Įstatymo 21 str. 1 d.).

Atsižvelgdama į šiuos argumentus, išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog vertindamas Lietuvos dziudo federacijos veiksmus bei priimamus sprendimus, kiek tai susiję su šiuo jai Kūno kultūros ir sporto įstatymu pavestų funkcijų įgyvendinimu, jų atitikties įstatymams atžvilgiu, teismas turi žymiai platesnę diskrecijos teisę.

Kaip minėta, Kūno kultūros ir sporto įstatymas, įtvirtindamas pripažintos sporto (šakos) federacijos kompetenciją formuoti atitinkamas rinktines, neapibrėžė jų formavimo principų, kriterijų ir pan. Kita vertus, tiek iš šio įstatymo 2 straipsnio 14 dalyje įtvirtintos rinktinės sampratos – tai geriausių vienos ar kelių šakų sportininkų grupė, sporto varžybose atstovaujanti sporto organizacijai, miestui, savivaldybei, apskričiai, šaliai, tiek ir iš bendrųjų kūno kultūros ir sporto principų, *inter alia* Kūno kultūros ir sporto įstatymo 3 straipsnio 1 ir 5 punktuose įtvirtintų lygiateisiškumo ir nešališkumo principų, akivaizdu, jog Nutarime suformuluota imperatyvi taisyklė, pagal kurią atitinkamus kvalifikacinius reikalavimus

atitinkantys sportininkai, tarifikuoti sambo grupėse, neįtraukiami į Lietuvos rinktines, tokį sprendimą grindžiant vien tuo, jog jie sportuoja sambo (kitą sporto šaką), o jų treneriai algą gauna už sambo sportininkų rengimą bei jų paruošimą sambo rinktinėms, ir ne grindžiant tokio sprendimo jokiais kitomis aplinkybėmis, susijusiomis su šių asmenų rezultatais atitinkamos sporto šakos srityje, jų meistriškumo šioje sporto šakoje lygiu ir pan., negali būti laikoma atitinkančia Kūno kultūros ir sporto įstatymo 3 straipsnio 1 bei 5 punktuose įtvirtintus lygiateisiškumo bei nešališkumo principus. Atitinkamai konstatuotina, jog ši nuostata prieštarauja Kūno kultūros ir sporto įstatymo 4 straipsniui, įtvirtinančiam bendrąsias gyventojų, *inter alia* sportininkų, teises sporto srityje.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog proporcingumo principas, kaip vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų, reiškia, kad tam tikros numatytos priemonės turi atitikti teisėtus ir visuomenei svarbius tikslus, kad šios priemonės turi būti būtinos minėtiems tikslams pasiekti ir kad jos neturi varžyti asmens teisių ir laisvių akivaizdžiai labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2009 m. gruodžio 11 d., 2012 m. spalio 31 d. nutarimai). Pažymėtina, jog atsakovas jokiais argumentais nepagrindė, jog minėta priemonė – imperatyvi taisyklė neįtraukti sambo grupėse tarifikuotų sportininkų į Lietuvos rinktines, tai grindžiant tik aplinkybe, jog jie užsiima sambo sporto šaka, yra tinkama ir būtina priemonė siekiant Lietuvos dziudo federacijos nurodytų siekiamų tikslų – užtikrinti dziudo sporto šakos plėtrą, ją plėtoti bei saugoti, siekiant išvengti neigiamos šių kitų sporto šakų įtakos, bei neviršijo to, kas būtina siekiant šių tikslų. Atitinkamai pripažintina, jog Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto Nutarimas šia apimtimi prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

Kūno kultūros ir sporto įstatymo 4 straipsnis nustato, kad Lietuvos Respublikos gyventojai turi teisę laisvai pasirinkti fizinės veiklos formas ir sporto šakas, vienytis į sporto organizacijas, dalyvauti sporto valdyne, užsiimti profesionalia sporto veikla, kita sporto veikla, kurios nedraudžia įstatymai. Sudėtinė teisės užsiimti sportu (sporto šaka) turinio dalis, kaip išplaukia iš Įstatymo 2 straipsnio 15 bei 18 dalyse įtvirtintos sporto bei sportininko sampratos, yra teisė siekti kuo geresnių rezultatų sporto varžybose. Ginčijamu Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto Nutarimu taip pat buvo nustatyta, kad dziudo sportininkai, tarifikuoti dziudo grupėse, ir sudalyvavę minėtų sporto šakų (sambo, alyš, kuraš) varžybose, bus diskvalifikuoti metams laiko (nebus leidžiama dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose), o sportininkai, nesilaikantys šio Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto nutarimo piktybiškai ar dar kartą, bus diskvalifikuoti visam laikui. Vertinant Nutarimo šioje apimtyje teisėtumą, taip pat sutiktina su pareiškėjo pozicija, jog minėtos pasekmės – sportininko diskvalifikavimas metams, jam sudalyvavus sambo, alyš ir kuraš varžybose, ar visam laikui, nesilaikant šios nutarimo piktybiškai ar dar kartą – yra neproporcinga priemonė siekiant Lietuvos dziudo federacijos nurodytų tikslų, kadangi akivaizdžiai per daug riboja tokių sportininkų galimybes dalyvauti atitinkamose šios federacijos Lietuvoje rengiamose (organizuojamose) varžybose, čempionatuose ar kituose renginiuose, siekti juose geresnių sporto rezultatų, įvertinus, be kita ko, aplinkybę, jog būtent Lietuvos dziudo federacija, kaip vienintelė pripažinta sporto (šakos) federacija, yra kompetentinga organizuoti reikšmingiausius Lietuvos mastu sporto renginius. Remdamasi nurodytais argumentais, išplėstinė teisėjų kolegija daro išvadą, jog Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto Nutarimas ta apimtimi, kuria nutarta, jog dziudo sportininkai, tarifikuoti dziudo grupėse, ir sudalyvavę minėtų sporto šakų varžybose (sambo, alyš, kuraš) bus diskvalifikuoti metams laiko (nebus leidžiama dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose), o sportininkai, nesilaikantys šio Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto nutarimo piktybiškai ar dar kartą, bus diskvalifikuoti visam laikui, prieštarauja konstituciniam proporcingumo principui ir Kūno kultūros ir sporto įstatymo 4 straipsniui.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 115 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktais, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pripažinti, kad Lietuvos dziudo federacijos vykdomojo komiteto 2010 m. kovo 24 d. nutarimas ta apimtimi, kuria nutarta, jog tarifikuoti sambo grupėse sportininkai, turintys atitinkamą kvalifikaciją, į Lietuvos rinktines nebus traukiami, bei ta apimtimi, kuria nutarta, jog dziudo sportininkai, tarifikuoti dziudo grupėse, ir sudalyvavę minėtų sporto šakų varžybose (sambo, alyš, kuraš) bus diskvalifikuoti metams laiko (nebus leidžiama dalyvauti Lietuvos dziudo federacijos vykdomose varžybose), o sportininkai, nesilaikantys šio Lietuvos dziudo federacijos Vykdomojo komiteto nutarimo piktybiškai ar dar kartą, bus diskvalifikuoti visam laikui, prieštarauja konstituciniam proporcingumo principui ir Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo 4 straipsniui.

Kitoje dalyje pareiškėjo Kauno apygardos prokuratūros prašymą atmesti.
Sprendimas neskundžiamas.

Teisėjai

Ramūnas Gadliauskas

Stasys Gagys

Romanas Klišauskas

Ričardas Piličiauskas

Arūnas Sutkevičius